

Nemački podkancelar o ratu i o miru.

Stuttgart, 12. (D. u.) Podkancelar pl. Payer imao je danas pre podne na poticaj štampe na javnoj nekoi skupštini govor, u kom je među ostalim rekao: Velika međunarodna turnea govora između vodećih državnika ratujućih naroda ima tu pogrešku, da se upušta u brojne potankosti i pretrahu dalekošne odnose, koji nisu pristupačni i razumljivi velikoj masi naroda. Hteo bi pokušati, prodreti u koren uzroka neko vreme neopažljivog, nastalom ne samo u Nemačkoj i u njenih saveznika, nego također uza sve na široko razvikane najnovije vojničke uspehe naših protivnika, i u njihovih naroda izbijajućeg potisnutog raspoloženja. Nepravo bi se činilo nemačkom narodu, kad bi se ih htelo pripisati u bistvenom delu najnovijim sudarima na zapadnoj frontu. Pravi razlog potisnutom raspoloženju ne leži u tim delimičnim predmetkama, već na osećaju, koji teško priliže naše srce, da se miru ne mogu više pomoći.

sve to veoma natežu i da se mora gledati u susret petoj ratnoj zimi. Veli dalje, da ne smeju savezne države misliti, da će premoći Nemačku i njene saveznike oružjem. Jer Nemačka je vodila većim delom dosad rat na tuđem području, učinila je nesposobnim za boj na milijune Rusa, Srba i Rumunja, a mišljenje je gospodina državnog podkancelara, da to mnogo znači, i da tu ni Amerikanci ne mogu više pomoći.

Podmornički rat

nije tako sigurno delovao, kako su Nemci svoje-
dobno računali. On misli, da je bez vrednosti, raspravljati o tome, ko je pogrešio sakrivo. No, mi nismo sami, koji smo se preračunali u ovom ratu. Mi smo našlost osiromašili za jednu nadu, no ne sme se ipak još podcenjivati delovanje podmorničkog rata. Državni podkancelar misli, da i jedna i druga strana stoji labavo sa živčevim, no u nas ide već to na bolje. Prema istoku svet nama je otvoren. Zaposednuta područja Rumunjske i veliki delovi bivše Rusije za našu su prehranu stečeni. Mi se borimo, veli pl. Payer, za život, kuću i dom, mi se borimo za naše dobro pravo. To su nesavladivi drugovi. Ostaje samo nada naših neprijatelja, da ćemo mi biti

Slomljeni u unutrašnjosti

pre nego oni. Za Nemačku možemo biti sigurni, da će nesmetano ustrajati i ne će izgubiti na unutrašnjoj snazi. Uza sva razilaženja u mišljenju postoji za svakoga od nas svest, da smo iz jednoga mesa i krvi, i da u času opasnosti moramo tekar baš zajedno držati. Merodavnom čini se u tom pogledu sudbina pruske izborne reforme.

O budućem miru

misli pl. Payer, da ne će pregovarati i sklopiti ga same vlade, već u uskom sporazumku sa sveukupnim narodom. A narod ne teži za dobitkom na ljudima, zemlji, dobru i vojsci, već želi si danas u prvom redu trajni mir. Za to i ne će biti nikakvog osvajalačkog mira.

Na istoku

misli pl. Payer, da je za Nemce mir, i mir da i ostaje, sviđi li se to zapadnim neprijateljima ili ne sviđi. Ostalima može se povratiti svima posjed pred ratom. Predmet za nas i za naše saveznike mora biti dati nam se povratiti sve, što smo posedovali dne 1. kolovoza 1916. Nemačka mora dakle u prvom redu opet dobiti svoje kolonije i pritom ne mora biti isključena misao o zameni. Nemci mogu, čim se sklopi mir, isprazniti zaposednuta područja. Nemci mogu, dodje li već jednom tako daleko i Belgiju isprazniti. I budemo li mi i naši saveznici najpre u posedu onoga, što nam pripada, budemo li već jednom tako daleko, da ne će ni jedna druga država biti u Belgiji bolje postavljena, nego mi i mi ćemo također, mislim da to mogu već reći, Belgiju moći povratiti bez opterećenja ili ikakvog pridruženja.

Ostaje još pitanje

s jedne ili s druge strane. Kad bi nas bili pustili, veli državni podkancelar, u miru da radimo, ne bi bilo ni rata ni šteta. Ne može se dakle raditi o tome, da mi platimo, već o tome, imamo li mi da primimo nekakvu odštetu za nanute nam štode. U unutrašnjosti smo uvereni da mi imamo pravo na odštetu. No mi se te misli odričemo, jer pravo veli pl. Payer, novcem se ne može naplatiti krvave žrtve. Narodi na zemlji kliču za zaštitom od dalnjeg upropašćivanja, za

savezom naroda

i međunarodnim odlučujućim sudištem, za ugovorima o pravnomernom razoružanju. Na odpor ne

mačke države ne će naići ni jedan od tih zahteva. Misao saveza naroda bila je Nemcima veoma dobro poznata već u vreme, kad nije Engleska i Francuska mislila ništa drugo, sem neprikrivenog podjarmljivanja tuđih naroda. Ugovore o razoružanju hoćemo da — uz posvemašnju uzajamnost — dapače rado protegnemo i na pomorske boje — sile a ne samo na kopnenu vojsku. Sledeći tu ideju i prave toga, zahtevaćemo na pregovorima slobodu mora i morskih puteva, i zaštitu privatnog vlasništva na moru. I ima li se raspravljati o zaštiti malenih naroda i narodnih manjina u pojedinim državama, nastupićemo mi pripravno za međunarodne odluke. Jaki i mogući u svesti naše nezavladivosti, jednakopravni među narodima na zemlji provodićemo život rada, no također zadovoljstva i osecuranja budućnosti. Zajedno s drugima branićemo svetski mir od budućih opasnosti. Bilo bi nespavno računati s vojnom opasnošću. Bilo bi nespavno računati s vojnom opasnošću. Bilo bi nespavno računati s vojnom opasnošću. Bilo bi nespavno računati s vojnom opasnošću.

RATNI IZVEŠTAJI:**Austro-ugarski.**

Beč, 12. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Na tirolskoj fronti mestimično bojevi ophodnja. Na Asolonu suzile su krvavo naše čete ponovnu nenadanu navalu Talijana. Na fronti na Piavli traje topnička delatnost. Albansko bojište: Uspelaovala na selo Tomorika pripomogla nam zaposeli neke delove neprijateljskih položaja. — P. glavnica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 12. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Severoistočno od Buxschoote bili su odbijeni delimični napadaji, kod Armentiera i na kanalu La Bassee nasrtali neprijateljevi. Na bojnim frontama razvili su se više puta kroz dan pod jakom paljbom zaštitom bojevi pešadije u pretpolju naših novih položaja. U večer žestoka borba topništva između cesta, koje vode iz Arrasa i Peronne prema Cambrai. Engleski napadaji, koji su nasrtali pri zaimračivanju protiv odseku kanala Marguton-Havrincourt, izjalovili su se pred našim crtinama. Između Ailette i Alsne porasla je opet na večer topnička paljba. Delatnost pešadije ostala je kroz dan ovde ograničena na pretpoljske okršaje. Na visocinama istočno od Fismesa bili su odbijeni francuski delimični napadaji. Uspešni izvidnički bojevi na lorenškoj fronti i u Vogeziima. — Ludendorff.

Večernji izveštaj.

Berlin, 12. Večernji izveštaj javlja: Između cesta, što vode iz Arrasa i Peronnea u Cambrai izjalovilo se ponovne navale Engleza. Između Moze i Mozelle napadose Francuzi i Amerikanci na predel St. Mihiela. Bojevi traju.

Rat.

Francuski izveštaj od 10. rujna posle podne: Istočno od kanala Crozat osvojili su Francuzi Gibercourt te su uznapredovali u smeru na Hinacourt i na Essigny-le-Grand. Južno od Ailette suzili su Francuzi dve protunavale u predelu Nanteuil-la-Fosse. Suzbili smo nemačke napadaje u Argonama i Vogeziima.

Francuski izveštaj od 10. rujna u večer: Između Somme i Olse proširile su naše čete unatoč živahnom otporu neprijatelja svoje uspehe, napredovale su preko Havrincourta te su suzile protunavalu iz Essigny-le-Grand. Uzduž ceste La Fere-St. Quentin razvile se bojevi. Zaposeli smo selo Travecy. Južno od Olse suzili smo više protunavale u predelu Laffauxa. U Vogeziima izjalovilo se dva nemačka napadaja.

Engleski izveštaj od 9. rujna u večer: Prednje engleske i novozelandske čete osvojile su u jutro nemačke položaje na zaravanku između Peizeres i havrincourtske šume po ljutom boju. Dok su suzile neprijateljske protunavale sa gubicima na neprijatelja, osvojile su naše čete stare engleske opkope na uzvisinama, koje nadvisuju Gouzeaucourt te su osvojile Gouzeaucourt. Na levom navalnom krilu pomakle su druge engleske čete svoje linije

na istočnim linijama havrincourtske šume te su kod tog poduzeća zarobile neki broj Nemaca. Na ostaloj engleskoj fronti odigraše se u različitim odsecima bojevi. Neprijateljske navale proti položajima postavljenima nedavno zapadno od La Bassee bile su suzbijene. Tečajem zadnje noći i jutros rano pala je gusta kiša. Vreme je trajno olujno.

Engleski izveštaj od 10. rujna u večer: Sa bojne fronte južno od Scarpe nema sem mestnih okršaja u odsecima Epehy i Gouzeaucourt, kod kojih smo dopremili zarobljenika, ništa osobito važnoga. Na fronti Lyse napredovale su naše stražne straže severoistočno od Neuve Chappelle i zapadno od Armentieresa. Olujno vreme traje.

Amerikanski izveštaj od 10. rujna u večer: Osim topovskog boja u Loreni i u Vogeziima prošao je dan u odsecima, koje drže naše čete, mirno.

Belgijski izveštaj od 9. rujna: U noći na 8. rujna proširile su naše čete žestokim navalama uspeh, postignut 25. kolovoza, kojega je neprijatelj uzalud kušao osujetiti. Na obim stranama ceste Steenstraaten-Dixmuiden, na fronti od nekih 2000 metara, prodrla su naše čete po veoma kratkom delovanju topništva u prve neprijateljske linije. Dubina po nama osvojenog i održanog područja iznosi severno od Kippe više od jednog kilometra. Neprijateljski branitelji bili su po veoma teškom boju ili stavljani izvan borbe ili zarobljeni. Zapadno od St. Juliena prodrla su naša odelenja na fronti od nekih 2500 metara i u srednjoj dubini od 500 do 600 metara u neprijateljski položaj, gde su se po teškom boju ustallila. Dopremili smo od prilike 150 zarobljenika te smo zaplenili 15 strojnih pušaka i opkolni pribor. Naši su gubici neznaćni. Jedno naših izvidničkih odelenja zarobilo je danas severno od Kippea neprijateljsku ophodnju, sastojeću se od 1 časnika i 2 momka. Na ostaloj fronti obostrana neznaćna topovska delatnost.

Izveštaj istočne armije od 9. rujna: Živahna topovska delatnost na čitavoj fronti, osobito u predelu Skra di Legen, u luku Černe i kod Bitolja. Napadaj, kojega je neprijatelj kušao istočno od Bitolja, izjalovilo se. U Albaniji raspršile su naše straže neprijateljske ophodnje.

* Novi upravitelj Bosne. "Slovenec" piše: Preko godinu dana išao je bivši ministar financija Spitzmüller kako siromah za kruhom oko uplivnih osoba, te prosjačio za mesto upravitelja austro-ugarske banke. Nu njegove sveze sa bankama, dugotično protivština bankovnog koncema, kojemu nije služio, su ga izbacile. Za to mesto je odlučan sadašnji ministar financija Wimmer. Spitzmüller je tražio novo mesto, opet prosjačio i prilizavao se na svim koncima i krajevima, i uistinu sada je dobio službu zajedničkog ministra financija i upravitelja Bosne i Hercegovine. Za finance zajedničkog finacijalnog ministarstva ne treba strukovnjaka, glavna zadaća finacijalnog ravnateljstva jest upraviteljstvo Bosne i Hercegovine. I na to mesto se nije moglo izabrati više nesposobnoga i nesimpatičnoga čoveka nego je Spitzmüller. Čovek je stari protivnik slavenskoga življa, pogibeljan čuvar bosanskog narodnog gospodarstva te upravo posvemašnji ignorant u bosansko-hercegovačkim prilikama. Kao izraziti "streber" je Spitzmüller znao dostignuti, da je bio pred Clam-Martinicom desigovan za ministarskog predsednika. Javno je priznao, da je pristaša nemačkih "belanga" s kojima su Nemci spravili Austriju na rub propasti. Nu nije mu se posredilo sastaviti ministarstva, jer se je svaki ustručavao služiti ujedno sa čovekom, koji još nije učinio ništa znamenitoga, nego da je zapustio državnu službu "radi bolesti", te onda posvetio svoje umirovljenje moći, velekapitalu po bankama. Clam-Martinic ga je uzeo za ministra financija u kojem se je iskazao kao verni prijatelj bankovnih interesa, osobito kod zakona o ratnim dobitcima. Taj sluga bankovnog velekapitala imenovan je sada za upravitelja gospodarski bogate Bosne i Hercegovine. To znači veliku pogibelj za narodno gospodarstvo na našem jugu. Trebat će strogo paziti, kako i s kim će se u buduće sklopiti pogodbe radi rešenja erarskih šuma, komu će se poveriti eksploatiranje rudnika, kako će se odavati razne zgrade i na koji način će se lako doći do uplivnih služba. Da se je imenovao Spitzmüller upraviteljem Bosne i Hercegovine, puno je ironije. Istom opravdanošću bi se lako imenovao također za upravitelja severnog pola, jer ova su mu jednako nepoznata i za oba mesta ima čovek isto osposobljenje. Bosna i Hercegovina su Spitzmülleru

deseta pokrajina; zemlja, puk, jezik, prilike, sve mu je nepoznato. O upravi ne razume čovek i opće ništa, za to su otvorena vrata za mađarske i nemačke protektore izgubljenih egzistencija, koji traže službe u zemlji, koju smatraju samo za koloniju. Vele, da hoće rešiti jugoslavensko pitanje. Sa Spitzmüllerom će nam ga uistinu doskora rešiti. Ogorčenost radi Spitzmüllerova imenovanja je medju Jugoslavenima duboka i općenita.

* Čehoslovačko Narodno Veće bečkoj vladi. Reuterov ured je objavio, kako javlja pizenjska „Nova Doba“, sledeći odgovor čehoslovačkog Narodnog Veća na odgovor bečke vlade, što ga je podala prigodom proglašenja priznanja Čehoslovačka kao saveznika antante: „Izjava austrijske vlade kaže, da je Beč uistinu jako uznemiren i za to nastoji, da bi na svoj običajni način oslabio važnost engleske izjave. Čehoslovačko Narodno Veće nije odbor zasebnika. Njegov predsednik, dr Masaryk bio je izabran po Čehoslovacima kao njihov zastupnik u državni sabor. Osim toga je čehoslovačko Narodno Veće suglasno priznato za vrhovni politički, vojnički i diplomatski organ svega čehoslovačkog pokreta izvan monarhije bez razlike stranaka i razreda, koji broje oko dva milijuna ljudi. Njegov mandat je nepobitan. Što se tiče čehoslovačke armade, koja prekoračuje 100.000 ljudi, izuzevši najprije časnike, sastavljena je izrazito od Čeha i Slovaka, bivših austrijskih i ugarskih državljanina. Osobito je jako utešljivo, da se hiljade ugarskih Slovačka, koji se nalaze u Americi, pridružuju našoj vojsci u Francuskoj, koja opet dokazuje potpuno jedinstvo, odlučnost i solidarnost svih Čehoslovaka u njihovom nastojanju, da postignu potpunu neovisnost. Nećemo smešno deluje, ako Austrija sada počima govoriti o hrabrosti čehoslovačkih četa u austrijskoj vojsci, kada je toliko puta naglasila, da se Čehoslovaci prostovoljno predavaju Rusiji, Srbiji i Italiji, te je još nedavno napadala Čeha, da su oni izdali austrijske ofenzivne nacрте proti Italiji i time prouzročili katastrofu na Pjavi. Austrija se neumorno muči, da bi sakrila svoj strah. Za nas i za veliku Britaniju opstoji Austrija još samo po imenu. Velika Britanija je priznala Čehoslovake za saveznike, priznala je našu armadu i privremenu vladu. Engleska izjava znači smrt za dualističku monarhiju. (?) („Edinost“.)

* Kasno ali ipak. Bečka „Militärische Rundschau“ piše povodom izdanja knjige Josefa Langhamera „Belgiens Vergangeneit und Zukunft“; Na temelju u svoje doba pripćenih dokumenata iz belgijskih tajnih arhiva kuša Langhammer dokazati, kako su vlastodršci u Belgiji zaverili se već pre početka rata s Engleskom i Francuskom, čime je belgijska neutralnost bila već pre rata napuštena i bez vrednosti. Mi ne možemo odobravati u svakom pogledu Izvode pisca. Istina je doduše, da je pučanstvo Belgije bilo raspoloženo prema zapadu i da je Belgija već u mirno doba pregovarala sa zapadnim silama, da se osigura od provale i prolaza nemačkih četa. Ali prva belgijska mobilizacija od kolovoza 1914 dokazuje ipak, da je u Belgiji postojala namera, da se neutralnost brani proti svakomu, koji bi ju najpre povredio. Mi doduše shvaćamo nemačko stanovište, ali za to ne možemo da osudjujemo u svakom pogledu i Belgiju. — Svaki put, kad je položaj na frontama nepovoljan, javljaju se u nemačkim novinama različitih mirovni apostoli i različiti neprijatelji Svenemaca. Scheidemann, Erzberger i Fehrenbach putuju u Švicarsku, nemačka vlada deli vodjama radništva putnice, da mogu u inozemstvo na kojekakve konferencije, a u Budimpešti radikalizuje po vladinom nalogu gospo-

Nešto o jezičnom pitanju.

(Konac.)

Kao moderni ljudi moramo nastojati, da spasimo našem književnom jeziku sve lepote, koje sadržavaju pojedina narečja. I sam Vuk Karadžić je shvatio važnost naših živih narečja za bogatstvo književnog jezika i umetnosti te postavio načelo, da je svaka dobra narodna reč za nas i književna reč. Ne valja dakle opasati našu štokavštinu jednaki kitajskim bedemom, kao se usled historije i razvoja opasala toskanština. Da bi Talijani mogli preinačiti svoju historiju, utrlji bi svom razvoju književnog jezika posve druge puteve i odrekli bi se svake uskogrudnosti u uporabi pojedinih narečja.

Nipošto nije opravdano kazati, da su književnici, što su pisali gramatikom štokavskoga narečja ali u kajkavskom duhu, da su u jezikovnom pogledu inanjkavi. Da se stavimo na takvo stanovište, morali bi se odrekli gotovo čitave naše dosadašnje literature, u kojoj su kajkavci igrali veoma važnu ulogu. A baš u tome, što su kajkavci gotovo nesvesno proveli, ovo amalgamiranje dviju skrajnjih naših dijalekata, što je nekim književnicima prema sposobnostima uspelo bolje ili slabije, sadržan je čin od vanredne nacionalne i umetničke važnosti. Štokavština ima za nas narod vrednost bašće, u kojoj moraju uspevati sve one čudnovate i pak krasne biljke različitih narečja. Ove divje biljke

moramo presaditi i gajiti ih, da ne gubimo ništa od naše lepote, kojom nas Bog obdario. Ne sme se dakle ubijati dušu pojedinih delova našeg naroda, već spasiti nježno bogatstvo.

Moramo našim odabranim duhovima dati mogućnost, da dadu tim osobinama svakog pojedinih dela našeg naroda i svakog narečja književni izražaj. Time ćemo sprečiti, da se naša književnost razvije u jednostranom smeru. Diferencijacije u strukturi narodnog jezika, koje predstavljaju takodjer razlike u značaju, moraju nam zajamčiti mnogolikost naše književne produkcije. Ako imade reč, koju je talijanski pesnik našao u rečniku, pravo, da u uspejoj vezi opet oživi i obogati živi jezik za jedan pojam, a to je tim više živoj reči živog naroda dopušteno, da udje, preporodjena pesničkim duhom, u leksikon književnog govora i time postane svojinom svijtu delova jednoga naroda.

U tom pogledu mora da vlada sloboda a pesnika i pisca ne smeju stezavati kojekakve umetne zapreke. Odnosaj moderne književnosti k narodu, nije jednak odnosaju nekadašnje književnosti k tadašnjem naobraženom svetu. Kako je onaj svet bio ograničen i eksluzivista, bili su i književnici, što su pisali za potrebe tih krugova, jezikovno tesnogrudni i literarni aristokrate. Talijanska je književnost ostala i jezikovno i sadržajno aristokratska i to usled tradicije, a to je anakronizam za današnje doba. Zašto da i mi podržavamo taj tuđi uzor i da stvorimo za demokratski narod aristokratsku književnost?

din grof Karolyi. Danas je već neprijatelj saveza s Nemačkom, a zakleće se, da je Wilsonova formula jedino pametna i razborita. Medju ovim karakterističkim pojavama momenta igra uvek ulogu takodjer gospodin profesor Delbrück. Taj piše obično u „Preußische Jahrbücher“ i baš sada obračunava — ali ne konačno — sa Svenemcima: Ma da je istina, da ni smo hteli taj rat, veli učeni profesor, ipak je istina, da je u Nemačkoj postojao pokret, koji je pobudljivo sumnju u drugih nacija, na što se u javnosti premalo pazilo i što se premlitavo otklanjalo. „Preußische Jahrbücher“ pisale su već pre godina, da su Svenemci po Nemačku mnogo pogibelniji od socijalnih demokrata, budući žele uplesti Nemačku u rat. I nemački poklisar Bernstein i von Bethmann-Hollweg osudiše oštro svenemački pokret. Time je u svezi takodjer kriva pomorska politika admirala von Tirpitz, koji je gradio mesto podmornica dreadnoughte, a time izazivao Englesku. — Za tim dokazuje, kako je svenemstvo preprečilo put mirovnim nastojanjima itd. Pesma je dobro poznata. Bilo je za Tirpitz bolje, da je gradio podmornice mesto dreadnoughta, jer bi bio time onemogućio Engleskoj ratovanje. Tako misle ovi miroljubivi Nemci posle otkrića nemačkog poklisara u Londonu kneza Lichnovskoga. Delbrück nio hteo rat dreadnoughtima, ali želio ga je podmornicima i to je glavna razlika. To su sve prigodne istine, prigodne, jer koristan miroljubivost, ali prave, trajne i nepobedive istine, nezavisne o vanjskim događajima, o prilikama na bojištu, svega toga, čini se, u Nemačkoj nema.

* Austro-ugarski i ruski gospodarski ugovor. „Politische Korrespondenz“ javlja, da će se između naše monarhije i Rusije sklopiti slični finansijski ugovor, kao što između Rusije i Nemačke. Uspelo je već skloniti rusku vladu, da se obveže, e će isplatiti sve obveze ruskog državnog duga. Prilike koje vladaju u Rusiji ponukaće i austrijsku vladu, da nastoji paušalno obračunati s Rusijom glade svih finansijskih pitanja. Odnosna interna pregovaranja između pozvanih mesta su već započela.

* Pruska izborna reforma. Berlin, 12. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ piše: Proglas, objavljen u današnjem „Vorwärtsu“, podiže proti vladi spočitavanje, da mirno gleda, kako odsek gospodske kuće, koji raspravlja o zakonskoj osnovi za pruski ustav, zavlakuje provedenje čitave reforme. Ovo je spočitavanje neutemeljeno. Opetovane izjave državnog kancelara i državnih ministara daju vladu pravo, da traži poverenje, e će se pruska izborna reforma, čim budu iscrpljena sva sredstva, kojima raspolaže ustav, dovesti do cilja te pošteno ispuniti srpanjsku naredbu.

* Nemačka i Turska. Nemačka je zadnjim ugovorom priznala Rusiji posed Bakua. To nije turskim vlastodršcima povoljno. Radi toga je nastao spor između Berlina i Carigrada, kojega nastoje nemačke novine zabašuriti. Javno je mnjenje u Turskoj s toga ogorčeno, jer Nemačka traži od Turske, da se odriče i Bakua i svake tražbine nasuprot Bugarskoj. Zakvačiše se dakle turski i nemački imperijalisti, a za to je i Talaat paša, turski ministar vanjskih posala, otputovao u Berlin. Sve to čitamo u švicarskoj „Neue Zürcher Zeitung“.

* Nemački brodovi u kilenskim vodama. Izgleda, da i kilenska vlada sprema zaplenu nemačkih brodova u kilenskim lukama, jer samo time se može tumačiti, da su nemačke posatke uništile na nekim brodovima posvema svojeve i da se kilenska vlada videla poradi toga ponukana, da vojnički zaposedne sve nemačke brodove u kilenskim lukama. U kilenskim lukama imade 32

Unutar onih nužnih granica, koje nam stavlja štokavsko narečje moraju imati i sva ostala narečja mogućnost, da se preporode u duhu književnoga jezika i da spase narodnoj celokupnosti bogatstvo svakog njezinog pojedinog dela.

Ekavština i jekavština ne igraju u tom pogledu nikakve uloge kao narečja, već jedino kao pravopisi. Ne radi se o tome, da bi se zatrohicegovačko narečje, već jedino pojednostavio pravopis, kašto su u Rusiji nedavno ukinuli pisanje nepotrebnih slova. Pravopis mora biti čim jednostavniji. A pošto je u tom pogledu ekavština jednostavnija i praktičnija od jekavštine, biće po našem mnenju dobro, da prihvatimo ekavštinu. Nije polebno, da se ova načela provedu od danas na sutra a pogotovo ne sme to prećiti nekoje pesnike, koji uživaju u jekavštini da pišu jekavski. Ta, ceo naš je narod uživao čitajući: Vojnovičeve drame u dubrovačkom dijalektu, a baš zamamam kolorit onog lokalnog govora daje ovim umotvorima poseban neki čar. Glavno jest, da se ekavština uvede u škole, i u — novine, koje služe dnevnim i praktičnim zadacima. Umetnost imade svoje licencije, svoja prava, u koja niko ne želi dirati.

Iz istih smo razloga za ekavštinu, kao što smo za ukinuće ćirilice. Ali ne smatramo prvo kao koncesiju Srbima pa ni drugo kao koncesiju Hrvatima. To su postulati zdravog razuma, koji ne govori onde o idealima, gde valja govoriti o poslu. A pravopis i pismo to su pitanja jezikovne ekonomije, te pripadaju odseku za trgovinu.

nemačka parobroda i 37 nemačkih jedrenjača sa ukupno 230.000 reg. tona.

* Novi finski kralj. Iz Helsingforsa se javlja 12. rujna: Princ Fridrik Karlo Hesenski izjavio se pripravnim preuzeti krunu Finsku. Sabor je sazvan za 26. rujna, da provede izbor kralja.

Domaće vesti.

I „Polaer Tagblatt“ prestaje izlaziti. Kako javlja uredništvo „Polaer Tagblatt“ prestaje taj list nakon svog trinaestogodišnjeg izlaženja da izlazi i to upravo 1. listopada, kad i naš list. „Polaer Tagblatt“ bio je jedini nemački list u Istri, a sad javlja da prestaje izlaziti radi neprilika, koje mu se u svakom pogledu naput meću.

Uplivalnje u c. kr. pripravnici za muške učiteljske škole u Pazinu bit će dne 17. rujna 1918. Mladići, koji se žele upisati, ne smeju biti mlađji od 13 i pol godina i treba da donesu ove isprave: 1. Krsni list, 2. školsku svjedodžbu, 3. potvrdu o cepljenju boginja i 4. svjedodžbu o čudorednom ponašanju (ako nisu polazili škole zadnje vreme).

Dnevne vesti.

Rasprava proti 400 mornara u Kotoru. Zastupnik „Narodni List“ javlja: „Neke novine javiše, da je zastupnik Soukup pošao u Boku, da brani 50 mornara optuženih radi pobune, kao da rasprava odmah sada počimlje, dočim smo od nje još toliko daleko. Soukup je bio amo da prikupi podatka i da sasluša samo neke optuženike, kojih nema samo 50, nego do 400. Zatim je Soukup otputovao. Medju 400 optuženih ima 90 posto naših iz Dalmacije, Hrvatske i Istre. Ostali su Česi, malo Mađzara i još manje Talijana. Za ove naše nesrećnike niko se ne brine, ili malo ko. Mađzari su odmah, još pre nekoliko meseci, brzojavili sudu, da će za svoje ljude poslati odvokate. Za Čeha bio je eto dva dana Soukup. Rasprava bi morala početi oko 15 dođućeg meseca (studenoga) a trajati će po prilici 3 meseca. Biti će monstrum-proces u svemu, jer naše ljude nema ko da brani. Sud će im imenovati braniočima časnike nepravnike. Pravnicima časnicima zabranjeno je, da se primaju obrane. Dr. Mitrović iz Ercegnovoga, koji se za optuženike zauzimlje, ne može da ih brani preko 300. Ako ne bude nijednog odvjetnika više: za naše, odredi će se u obrane dvadesetak njih, koje se je primio. Ne može ni on sam boriti se protiv užasne sile, koja je navallila na njih. — U interesu tih naših jadnih ljudi, koji su goli, bosi i gladni — radi gladi prodali su i cipele — i koji već od sedam meseci gnjuju po tamicama, treba: da uplivni ljudi porade, neka se ovaj proces uništi, ili barem — a to je u zakonu predvidjeno — neka se odgodi do posle rata, a optuženici puste na slobodu“.

Konsumni magazin ratne mornarice.

prodaje od jučer 12. travnja unapred po 1 kg nadomestka za kavu i četvrt kg frankovo kave za K 9. Na kupnju imadu pravo članovi, koji poseduju iskaznicu od broja 1—3000. Ostali članovi dobiće istu količinu kad stigne sledeća pošiljka.

Setite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Unutar onih nužnih granica, koje nam stavlja štokavsko narečje moraju imati i sva ostala narečja mogućnost, da se preporode u duhu književnoga jezika i da spase narodnoj celokupnosti bogatstvo svakog njezinog pojedinog dela.

Ekavština i jekavština ne igraju u tom pogledu nikakve uloge kao narečja, već jedino kao pravopisi. Ne radi se o tome, da bi se zatrohicegovačko narečje, već jedino pojednostavio pravopis, kašto su u Rusiji nedavno ukinuli pisanje nepotrebnih slova. Pravopis mora biti čim jednostavniji. A pošto je u tom pogledu ekavština jednostavnija i praktičnija od jekavštine, biće po našem mnenju dobro, da prihvatimo ekavštinu. Nije polebno, da se ova načela provedu od danas na sutra a pogotovo ne sme to prećiti nekoje pesnike, koji uživaju u jekavštini da pišu jekavski. Ta, ceo naš je narod uživao čitajući: Vojnovičeve drame u dubrovačkom dijalektu, a baš zamamam kolorit onog lokalnog govora daje ovim umotvorima poseban neki čar. Glavno jest, da se ekavština uvede u škole, i u — novine, koje služe dnevnim i praktičnim zadacima. Umetnost imade svoje licencije, svoja prava, u koja niko ne želi dirati.

Iz istih smo razloga za ekavštinu, kao što smo za ukinuće ćirilice. Ali ne smatramo prvo kao koncesiju Srbima pa ni drugo kao koncesiju Hrvatima. To su postulati zdravog razuma, koji ne govori onde o idealima, gde valja govoriti o poslu. A pravopis i pismo to su pitanja jezikovne ekonomije, te pripadaju odseku za trgovinu.

ENA listu: U pretpi...
za otavu god. K 48...
za polugodište K 24...
srednjoškolsko K 12...
za god. K 4... u malop...
1/4 1/2...
Upravl. listu: I. Custoz...

1918. IV

Dr. Korošec

Zastupnicima s...
Korošec: „O kakovi...
učim se ustavne r...
osobito ne, da bi ke...
kakov Jugoslaven u...
taniji imadu govor...
Narodno Veće, koji...
stupi zagrebački sr...
svih odlučujućih ko...
hrvatskim i sprskim...
Nemam nikakvih z...
u najbližem vreme...
o jugoslavenskom p...
dajnjeg ustava. Vlad...
c našim narodnim z...
kada im vlada pol...
persekcijama i za...
četa vojnika sa štr...
žutu, kada im onemo...
po sastancima, da...
za stol te se pogac...
nije pregovaranje. A...
nas onda vlada po...
čemo sporazumno s...
Česima i Poljacima...
svrha nije fraza, n...

Uostalom opa...
poznate dispozicije...
na ozbiljnu pogadj...
aliquid fecisse vide...
izjave merodavne...
da stoje za vladin...
vladina ponuda u z...
u ništa“.

Na pitanje, da...

iznirenje sa Nem...
predsednik:

„Stalno je mo...
tako daleko, te se...
da svim narodima...
priznadu naša pr...
Onda ce već doći...
zahtevaju sporazum...
nemački političari...
„Volkstagama“ svak...
Uvereni smo, da to...
naroda, koji zap...
danog razloga, da g...
da hoćemo sa uter...
zntvoriti nemačkoj p...
rije, to je upravo l...
u našem vlastitom...
gospodarske odnoš...
lakši i nesmetan p...
ciklave nemačkog el...
istotako sa pogodba...
štititi. — Ništa dr...
niarimo ništa uzeti...
spektiralni hoćemo d...
narodne zemlje, s...
darskim odnosajima...
prevoza do mora p...
ćemo neprijateljstva...
prem nam je u ratu...
učinilo obilno zla. N...
mađzarskoj oligarhij...
narod tlačii, te mu n...
uredbe. Mnenja smo...
se otrese sadanjega...
čiste i slobodne re...
da se odredi nadvla...
i u vlastitom život...
sa Jugoslavenima, Č...

Gosp. predsed...

sav naš narod i nar...
da je treba samo us...
i prazna obećanja o...
ćemo prije ili kasn...
ideala.

B e č, 13. (D.)

Talijansko bojište: J...
talijanske izvidničke...
Pjave. Bile su raste...
nički bojevi. — Zap...
huel zaštićivale su juž...
ugarske čete u sna...
nemačkih četa. — A...
je jučer razvodnik G...
— Poglavica general...

RATHN

Upravl. listu: I. Custoz...